Justis- og
beredskapsdepartementet

Vår saksbehandler:	Yvonne E. Frøen	Vår dato:	28.02.2017
Vår ref.:	905943 (2010_00167)	Deres ref.:	
		Medlemsnr.:	

HØRINGSUTTALELSE – RETTFERDIG OG FORUTSIGBAR – VOLDSSKADEERSTATNING – NOU 2016:9

Norsk sykepleierforbund (NSF) representerer 108 000 sykepleiere, jordmødre og sykepleierstudenter i Norge. Mange av våre medlemmer opplever dessverre å bli utsatt for vold fra pasienter og brukere gjennom arbeidet som sykepleiere. Det er særlig innen rus, psykiatri og demensomsorg av sykepleierne er voldsutsatt.

NSF har kommentarer til utredningen og referansene nedenfor knyttes til lovutkastet.

Til § 1 Saklig avgrensning
NSF støtter utvalgets generelle vurdering om at personer som utsettes for vold og trusler i forbindelse med utøvelse av yrket og som blir påført personskade, bør ha krav på erstatning og oppreisning. Risikoen disse utsetter seg for i sitt arbeid bør ikke bæres av den enkelte, men er en risiko som samfunnet eller arbeidsgiver bør bære. Denne vurderingen gjelder i særlig grad for sykepleiere og annet helsepersonell som skal ivareta de sykeste og farligste pasientene i samfunnet. Vi støtter derfor utvalgets forslag om at arbeidstakere som utsettes for straffbare handlinger fortsatt skal ha rett til oppreisningserstatning etter voldsoffererstatningsloven.

Utvalget vurderer om «enkelte yrkesgrupper ikke bør ha krav på oppreisning som følge av at yrket etter sin art innebærer en økt risiko for å bli utsatt for voldshandlinger.» Utvalget nevner her blant annet polititjenestemenn, helsepersonell som arbeider med psykisk syke mennesker og fengselsansatte. NSF mener personer som arbeider i yrker med økt risiko for å bli utsatt for voldshandlinger åpenbart må ha krav på oppreisningserstatning.
Det er helt nødvendig sett fra samfunnets side at noen påtar seg å behandle rusavhengige, mennesker i psykose, barn og unge med store adferdsproblemer, psykisk utviklingshemmede, demente - også når disse er voldelige og farlige.

NORSK SYKEPLEIERFORBUND
Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo
Telefon: 0 24 09
Telefaks: 22 04 32 40
E-post: post@nsf.no
www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506 MVA
Faktura adresse:
sykepleierforbundet@invoicedrop.com

Det er ikke slik at lønnsnivået til de yrkesgruppene som påtar seg disse oppgavene kompenserer for den særlige risikoen disse arbeidstakerne utsetter seg for. Det er derfor urimelig og i strid med ønsket om «en ordning som oppleves som rettferdig, rimelig og tillitsskapende av allmenheten», om de utelukkes fra oppreisningsordningen. NSF støtter derfor utvalgets konklusjon om at også «personer som arbeider i yrker med noe økt risiko for å bli utsatt for voldshandlinger» skal være omfattet av regelverket.

NSF mener imidlertid, under henvisning til ovennevnte betraktninger, det er urimelig at det stilles særlig strenge vilkår for polititjenestemenn. Oppreisning gis uansett ikke for bagatellmessige skader.

Til § 2 Geografisk virkeområde

NSF støtter forslaget om utvidelse til å omfatte straffbare handlinger utøvd i utlandet dersom skadelidte hadde bopel i Norge på skadetidspunktet. Vi støtter også forslaget om å inkludere barn uten bopel i Norge som blir utsatt for alvorlige straffbare handlinger av norske statsborgere eller andre med bopel i Norge på handlingstidspunktet, når straffesaken behandles av norsk domstol.

Til § 3 Nærmere vilkår for erstatning

Utvalget foreslår at vilkåret om at skadelidte bare har krav på erstatning når den straffbare handlingen politianmeldes, videreføres. Det gjøres som i dag unntak «i særlige tilfeller.» De eksempler som gis under pkt 14.2.3 i utredningen angir etter vår vurdering en svært restriktiv praksis.

Sykepleiere anmelder svært sjelden pasienter som har utøvd vold mot dem. Det skyldes oftest at den som har utøvd volden er psykisk syk på grunn av psykisk sykdom, rus eller demens. Det er ikke kutyme blant helsepersonell å anmelde slike pasienter. Pasientene er under behandling eller offentlig omsorg, ofte nettopp på grunn av voldsproblematikk. Volden er en del av sykdomsbildet. Eksempelvis vil det å anmelde voldelige demente eller tungt psykisk utviklingshemmede føles meningsløst og til dels uetisk for mange sykepleiere. Voldelige ungdommer innlagt på institusjon har ofte opplevd vold fra nære omsorgspersoner, og det kan oppleves som ytterligere en krenkelse/overgrep å bli anmeldt når de mister kontrollen, hvilket gjerne er en av grunnene til offentlig omsorgsovertagelse.

Arbeidstakere som blir skadet ved voldshandlinger under utførelse av arbeid er også omfattet av yrkesskaderegelverket. Skaden skal raskt meldes NAV og forsikringsselskap, begge instanser sørger for omfattende dokumentasjon og medisinsk utredning i yrkesskadesakene. Det er således ikke behov for politianmeldelse for å ivareta bevishensyn. Det er et ønske fra NSFs side at det kommer klart frem at det kan gjøres unntak fra kravet om anmeldelse i tilfeller der helsepersonell skades av pasienter.

NSF vil videre påpeke at det i enkelte land kan være vanskelig å politianmelde straffbare handlinger. I noen land vil det en dog kunne medføre straff for skadelidte å anmelde forholdet, for eksempel ved voldtekt. Det kan også være

problematisk i saker der barn blir utsatt for vold fra norske borgere i utlandet. Det bør klart fremkomme at unntaksbestemmelsen kan komme til anvendelse i slike tilfeller.

Utvalgets flertall foreslår at voldsskadeerstatning kun skal tilkjennes når det foreligger klar sannsynlighetsovervekt. NSF mener alminnelig sannsynlighetsovervekt, mer enn 50 %, må være tilstrekkelig for å gi rett til voldsskadeerstatning. Det er i tråd med den alminnelige erstatningsretten.

Til § 4 Regler for når søknad må fremsettes

NSF mener voldsoffererstatning ikke i noen tilfeller skal foreldes tidligere enn det som følger av de alminnelige foreldelsesreglene. Det er urimelig om kravet foreldes før den alminnelige fristen på 3 år etter at man fikk nødvendig kunnskap etter foreldelsesloven. Straffelovens foreldelsesregler bør kun komme til anvendelse når de gir lengre foreldelsesfrist enn foreldelseslovens bestemmelser. Skadelidte venter ofte med å søke om erstatning til det viser seg at plagene etter volden blir varige, eller når det økonomiske tapet blir tydelig. Det kan ta flere år. Et typisk eksempel er skadelidte som utvikler PTSD (post traumatisk stress syndrom) flere år etter en voldshandling.

NSF ser også dessverre at mange voldsofre ikke kjenner til voldsoffererstatningsordningen, og derfor ikke får kjennskap til den før de evt søker bistand. Da kan saken være strafferettslig foreldet.

NSF støtter forslaget om at seksuelle overgrep mot barn, som nevnt i forslaget, ikke skal foreldes.

Til § 7 Menerstatning

Utvalget foreslår å videreføre dagens ordning der skadelidte som er påført varig og betydelig skade av medisinsk art gis rett til ménerstatning. NSF støtter dette. Imidlertid mener vi det bør innvilges ménerstatning også for lavere invaliditetsgrader enn 15 %. Terskelen for å få ménerstatning er etter vår vurdering for høy. Det er ikke nødvendig å avvente en eventuell endring i skadeserstatningsloven for å innføre en lavere terskel under voldsskadeordningen. NSF mener Personskadeutvalgets forslag i NOU 2011:16 om å senke invaliditetsgraden til 5 %, bør gjennomføres ved foreliggende lovendring.

For øvrig vil vi bemerke at det er misvisende når det i lovteksten fremholdes at det ikke gis menerstatning «ved lavere uførhetsgrad enn 15 %», når kravet er knyttet til medisinsk invaliditetsgrad, ikke uføregrad dvs arbeidsuførhet.

Til § 11 Ordningen er subsidiær andre dekningsordninger

NSF mener det er urimelig at det gjøres «fullt fradrag for forsikringsytelser og annen økonomisk støtte skadelidte er berettiget til som følge av skaden.» Dette er forsikringer skadelidte selv helt eller delvis har vært med på å betale. Fullt fradrag for slike forsikringer stiller skadelidte etter voldshandlinger i en dårligere stilling enn skadelidte med rett til erstatning etter bilansvarsloven,

yrkesskadeforsikringsloven og pasientskadeloven. Vi viser i denne sammenheng til forsikringsbransjens avtale fra 2003 om ikke å påberope seg «kan-fradraget» i skl. § 3-1, 3. ledd. Fradrag for skadelidtes forsikringsordninger kommer kun skadevolder til gode, på bekostning av skadelidte.

NSF er uenig i utvalgets forslag om at erstatning for tap skadelidte kunne fått dekket av en alminnelig reiseforsikring, ikke skal erstattes, selv når reiseforsikring ikke er tegnet. Vi er uenige i at det skal gjøres fradrag for en hypotetisk forsikringsdekning all den tid reiseforsikring ikke er lovpålagt. En slik bestemmelse vil ramme de svakeste i samfunnet som kanskje ikke tar seg råd til denne forsikringen, eller som ikke har tenkt på å tegne slik forsikring. Det gjelder også for mange unge som ikke er så erfarne med forsikringer. Det er for øvrig ikke vanlig å tegne forsikring når man «bare» skal reise til andre skandinaviske land. All den tid slik forsikring ikke er pålagt ved lov, bør det heller ikke gjøres fradrag i voldsskadeerstatningen.

Det er positivt at det gjøres unntak for barn under 18 år, da disse ofte er prisgitt foreldrenes evt mangelfulle forsikringsdekning, men det er ikke tilstrekkelig.

Til § 13 Voldsoffererstatningens øvre grense og grunnfradrag
NSF er uenig i forslaget om å innføre et grunnfradrag tilsvarende 2,5 % av grunnbeløpet i folketrygden. Voldsskadeerstatningen bør ikke finansieres av skadelidte.

Med vennlig hilsen

Eli Gunhild By
Forbundsleder

Harald Jesnes
Forhandlingssjef